

Maria Dłucik, Lilianna Lubińska

Dialog i autorytet w rodzinie

Nauczyciel i Szkoła 3-4 (28-29), 55-62

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dialog i autorytet w rodzinie

Niezależnie od różnic międzykulturowych faktem jest, że w domu rodzinnym uczymy się i poznajemy wiele życiowych problemów .

To co umieją rodzice łatwiej przychodzi ich dzieciom.

W domu uczymy się decydować o ważnych sprawach, wyborze drogi życia jej filozofii i wartości. Dowiadujemy się choć nie zawsze potrafimy dokonać właściwego wyboru - jakie życie jest godziwe i jaki jest jego sens.

W procesie przekazywania określonych wartości bardzo istotne znaczenie ma sposób komunikowania się rodziców z dzieckiem sposób w jaki oni prowadzą dialog. Dialog – czyli sposób rozmowy prowadzący do ich zbliżenia¹. Chodzi w nim o pełne spotkanie człowieka z człowiekiem, dialogiczne otwarcie na drugiego, uznanie jego autonomii duchowej². W nim powinna dominować wzajemna akceptacja i odpowiedzialność za drugiego człowieka. W tej relacji buduje się człowieczeństwo i otwiera horyzont świata wartości. Osoba odnajduje siebie tylko w relacji z drugim człowiekiem i istnieje jedynie w takim stopniu, w jakim istnieje dla drugiego³.

W dialogu naczelnym celem jest zbudowanie rozumiejącej się i miłującej wspólnoty a nie tylko znalezienie teoretycznej prawdy. Wspólnota ta musi się oczywiście opierać na prawdzie aby doszło do osiągnięcia wspólnoto-twórczego dialogu⁴.

Duże znaczenie ma dokładne wyrażanie własnych myśli i uczuć oraz przysłuchiwanie się dzieciom i rozumienie ich myśli i uczuć. Ma to być wzajemne współbicie duchowe czyli pełne spotkanie mojego „Ja” z twoim „Ty”. Spotkać to znaczy zawsze być: twarzą z twarzą⁵. Nieudany dialog to ten, w którym istnieją tematy zakazane i gdy między osobami wyczuwa się nieszczerłość, brak zaufania, czy też manipulowanie drugą osobą.

¹ Metoda dialogu to sposób komunikacji personalnej w celu wzajemnego zrozumienia się, zbliżenia i współdziałania. J. Tarnowski, *Człowiek – dialog – wychowanie*, „Znak”, Kraków 1991, 436 (9), s. 73.

² Por. S.C. Michałowski, *Spotkanie jako metoda bycia w pedagogice personalistycznej*. W: *Wychowanie na drodze*, Red.: F. Adamski, Kraków 1999, s. 135.

³ Por. G. Marcel, *Homo Viator*, Warszawa 1965, s. 37.

⁴ Por. A. Szostek, *Prawda i dialog: między relatywizmem a pluralizmem*. „Ethos” 1997, nr 2, s. 54.

⁵ Por. J. Tischnor, *Fenomenologia spotkania*, „Analekta Cracoviensia”, Kraków 1978 t. X, s. 24.

Człowiek a zwłaszcza dziecko oczekuje uważnego słuchania i zrozumienia. Pragnie uzewnętrznić swoje problemy, troski by móc otrzymać pomoc. Niejednokrotnie wystarczy samo wysłuchanie w ciszy i spokoju, by mogło odczuć bliskość emocjonalną z drugim człowiekiem, godność osoby, a także rozładować napięcie emocjonalne. Nie chodzi jednak o tak zwane „słuchanie jednym uchem”. Konieczne staje się słuchanie z uwagą i szacunkiem, tak jak słucha się przyjaciela. Szczególnie ma to ogromne znaczenie w chwilach kryzysu dziecka, niepokoju, czy też problemów rodzinnych. Potrzebuje wówczas ono wsparcia i pociechy, potrzebuje zauważenia.

Prowadzenie dialogu jest sztuką, której trzeba się uczyć. Jest również wartością oraz nośnikiem⁶. W prawdziwym dialogu człowiek wychowujący ma możliwość ukształtować w wychowanku właściwy stosunek do otaczającej rzeczywistości i ukazać mu hierarchię wartości. Spotkanie w dialogu pozwala odczytać młodemu człowiekowi sens w życiu i głębsze zrozumienie praw rządzących światem⁷. Wśród wielu elementów szczególne miejsce znajduje okazanie wyłącznej uwagi dziecku i koncentracja na tym, co ono mówi a także obserwowanie jego mimiki i innych zachowań. Mowa ciała jest takim rodzajem komunikowania się, który niejednokrotnie ukazuje nam o wiele więcej niż może nam powiedzieć drugi człowiek.

Wychowanek także dostrzega uważne przysłuchiwanie się wychowawcy.

Gdy zostanie również nawiązany i podtrzymany kontakt wzrokowy, świadczy to o zainteresowaniu tym co mówi dziecko.

Niemniejsze znaczenie ma również postawa ciała. Z doświadczenia życiowego wiemy, iż osoba stojąca sprawia wrażenie mającej mało czasu, gdy jednak usiądzie zmniejsza się jednocześnie napięcie i rozmowa staje się bardziej swobodna.

W kontaktach między ludzkich na szczególną uwagę zasługuje zjawisko empatii, które charakteryzuje się chęcią zrozumienia uczuć i myśli drugiego człowieka. Pozwala więc na zrozumienie przyczyn zachowania się wychowanka. Nie jest to jednak okazywanie współczucia.

Prowadzenie dialogu i jego powodzenie to nie tylko słuchanie i rozumienie dziecka, to także umiejętność takiego mówienia, by dzieci nas słuchały⁸. Konieczne jest zrozumienie podstawowego faktu, że umiejętne mówienie nie jest napominaniem, poprawianiem, krytykowaniem, czy też wydawaniem rozkazów. Celem rozmowy nie może być także kierowanie zachowaniem dziecka. Dyskusowanie, dzielenie się swymi refleksjami jest dla dziecka okazją do uczenia się.

⁶ „Sam dialog jest zarówno wartością, do której należy wychowywać, jak też nosicielem wartości odpowiednio do każdej z trzech jego form. Celem dialogu jest Prawda”. J. Tarnowski, dz. Cyt., s. 74.

⁷ Por. J. Tischner, *Bezdroża spotkania*, „Analakta Cracoviensia”, Kraków 1980, t. XII, s. 42

⁸ „Tajemnica wychowawczego mówienia polega na rozsądnym wyczekaniu z odpowiednim słowem do odpowiedniej sytuacji i na ożywieniu tego słowa”. J. Homplewicz, dz. Cyt. S. 175.

Cechą charakterystyczną dialogu człowieka z człowiekiem jest jego zwięzłość i konkretność. Rozmowa nie może być monologiem, czy też dominowaniem dorosłego, jest częściowym mówieniem i słuchaniem. Szczególnie istotna jest szczerowość bez sztuczności i oficjalności.

W komunikacji między dwiema osobami, wychowawcą i wychowankiem, wskazane jest okazanie uczucia, do tego co się mówi, gdyż to wzmacnia zainteresowanie u słuchającego. Odkrycie nieco swego wnętrza i słuchanie odstawiania się drugiego człowieka, powoduje zrozumienie.

Ta zdolność odstawiania swego „ja” drugiemu człowiekowi w dialogu świadczy o zdrowej osobowości. Nie znaczy to jednak by wyjawiać wszystko, łącznie ze swymi ułomnościami.

Dialog jest możliwy tylko wtedy, gdy ludzie staną na przeciw siebie i zaczną postrzegać się w relacji osobowej. Osoby, które się komunikują muszą stanąć wobec siebie w prawdzie. Bycie w prawdzie to nade wszystko bycie sobą, branie udziału w rozmowie, mówienie prawdy, zmiana postawy, na tę której nie towarzyszy fikcja.

Udany dialog daje możliwość dotarcia do wnętrza osoby i poznanie oraz zrozumienie jej problemów jak również pozwala na udzielenie swojego wsparcia w szukanie dróg wyjścia z tychże problemów⁹. W czasie trwania dialogu tworzy się przestrzeń relacji międzyludzkich, która staje się jednocześnie przestrzenią dla wartości.

Przekaz wartości odbywa się właśnie w bezpośrednim kontakcie osobowym pomiędzy wychowawcą i wychowankiem, w spotkaniu, w prawdzie, zaufaniu, z życzliwości i serdeczności¹⁰. Nie liczy się w nim tylko treść, i kto ją przekazuje, ale nade wszystko w jaki sposób to czyni, w jaki sposób nawiązuje więzy emocjonalne z młodzieżą. W dialogu ma się dokonać konfrontacja poglądów i wzajemne poszukiwanie wartości w prawdzie i wolności z poszanowaniem godności każdego człowieka¹¹.

Niewłaściwy dialog, w którym ludzie nie staną wobec siebie w prawdzie może prowadzić do relatywizmu, przejawiającego się w różnym rozumieniu przez różnych ludzi tego, co dobre od tego, co złe¹². I tak dla jednego człowieka coś jest odczytywane jako pozytywne i dobre, a dla drugiego takie nie jest. Zaczyna się wówczas dostosowywać swoją moralność do aktualnej sytuacji.

Autorytet przejawia się w uznawaniu przez inne osoby zwierzchności i kompetencji danej osoby, poprzez akceptację jej sądów czy postaw¹³. Jest to również

⁹ Por. M. Śnieczyński, *Pedagogika w katechezie*, Kraków 1998, s. 144 -145.

¹⁰ „W toku spotkania wydarza się coś wspaniałego, tajemniczego i wywołującego nicodwrotną zmianę, (...) W przeżyciu spotkania ukazują się niedostępne dotąd wysokie wartości, (...) w spotkaniu dokonuje się wielki aksjologiczny skok”. J. Bukowski, *Zarys filozofii spotkania*, Kraków 1987, s. 21

¹¹ Por. *Nowa Encyklopedia Powszechna PWN*, t. 11, Warszawa 1995, s. 1258.

¹² Por. A. Szostek, *Prawda i dialog: między relatywizmem a pluralizmem*, „*Ethos*” 1997, nr 1 (37), s. 62.

¹³ „Być autorytetem, to być za autorytetem uznanym. Być uznanym – to znaczy być kimś, z czym zdaniem czy postępowaniem ktoś inny się liczy”. W. Stróżowski, *Mala fenomenologia autorytetu*, „*Ethos*”, 1997, nr 1 (37), s. 32.

darzenie drugiego człowieka zaufaniem¹⁴. Osoby stanowiące autorytet to ludzie, z których poglądami warto się liczyć, a nawet trzeba. To ci, którzy prezentują określone myśli a poprzez to wartości mające ogromną siłę oddziaływania na drugiego człowieka. To przede wszystkim ludzie, których czyny i przekonania idą w parze tworząc jedną spójną całość, promieniującą na zewnątrz¹⁵. Nie jest możliwe stworzenie swojego autorytetu, gdyż na niego trzeba sobie zasłużyć.

Jest to uprzywilejowana pozycja i by mogła przynieść oczekiwane pozytywne skutki wychowawcze musi opierać się nie tylko na wiedzy dotyczącej określonego zagadnienia ale również na byciu „nosicielem” autorytetu. Bycie „nosicielem” autorytetu to bycie w pełni człowiekiem, który mówiąc o wartościach wciela je w swoje codzienne życie.

W. Stróżowski rozróżnia posiadanie autorytetu od bycia autorytetem. Bycie autorytetem stanowi powiązanie z prawdą i umiejętnością przyznania się do błędów i kłamstw. Natomiast posiadanie autorytetu może być utracone w momencie podjęcia prób ratowania go za wszelką cenę, uciekając się nawet do kłamstwa. Człowiek mający autorytet nie koniecznie jest autorytetem¹⁶.

Ponadto człowiek posiadający autorytet cechuje się nade wszystko odpowiedzialnością w swoim działaniu i tym, że sam w swoim życiu kieruje się wartościami i nimi żyje¹⁷. Człowiek więc nie tylko ma autorytet ale także jest autorytetem. Bycie autorytetem niezmiernie wiąże się z byciem w prawdzie, ze staniem wobec siebie i wobec innych w prawdzie.

Jest to istotą autorytetu moralnego. Najwłaściwszym autorytetem dla każdego człowieka z wychowawczego punktu widzenia jest autorytet rodziców. Mam na uwadze oczywiście autorytet właściwie rozumny i właściwie przez rodziców prezentowany. To właśnie dom rodzinny może być i powinien być miejscem spotkania się z autorytetem i wartościami¹⁸. Jest to miejsce oddziałujące najwcześniej i najsilniej dla każdego człowieka, pozostawiając nie zatarte ślady. Dobrze jest, gdy są to pozytywne i godne naśladowania wzory, sprzyjające rozwojowi jednostki.

Autorytet powinien być okazywany w atmosferze miłości i szacunku tak, aby u młodego człowieka została zaspokojona jedna z podstawowych potrzeb – potrzeba

¹⁴ Por. W. Granat, F. Gryglewicz, M. Krapić, R. Łukaszyk, Z. Sułkowski, *Encyklopedia Katolicka*, t. 1, Lublin 1973, s. 1166.

¹⁵ „Być autorytetem znaczy być nim bezwzględnie, a więc tak zespolic sprawność w uprawianiu swej dziedziny wiedzy czy sztuki ze swą osobowością, że jedna nic może istnieć bez drugiej”, W. Stróżowski, dz. Cyt., s. 34.

¹⁶ Por. W. Stróżowski, dz. Cyt., s. 35.

¹⁷ ... nosicielem autorytetu może być tylko człowiek odpowiedzialny, urzeczywistniający uniwersum wartości, wszak tylko ten, kto sam urzeczywistnia wartości, może pomóc innym w ich urzeczywistnianiu., B. Żurkowski dz. cyt., s. 72

¹⁸ Por., Z. Chlewiński, *Kryzys autorytetu*, „Ethos” 1997, s. 167.

bezpieczeństwa¹⁹. Kojarzenie bezpieczeństwa z rodziną, świadczy między innymi o tym, że nasi najbliżsi, gdy im przekazemy nasze tajemnice zachowują je dla siebie, dzięki czemu nasze sekrety będą bezpieczne co w konsekwencji pozwoli nam uniknąć różnego rodzaju nieprzyjemności czy wręcz zagrożeń.

W tym kontekście rodzina i bezpieczeństwo są wyrazem miłości odpowiedzialności oraz wsparcia²⁰.

Skuteczność oddziaływań wychowawczych zależy od wychowawcy i przedsięwziętych przez niego zabiegów.

Właściwie rozumiany autorytet z reguły nie zmierza do uszczuplenia wolności w działaniu z uwzględnieniem jego możliwości. Istotne jest znalezienie owego „złotego środka” między pozwalaniem a ograniczaniem by móc w odpowiednim momencie powiedzieć: „to zależy od ciebie”, gdy wychowanek jest zdolny do większej samodzielności. Chodzi o świadome wspieranie młodego człowieka w jego dochodzeniu do pełnej dojrzałości i rozwoju osobowego. Celem jest stanie się dla niego autorytetem wychowawczym realnie istniejącym, wzorem osobowym.

Osiągnięcie autorytetu w oczach dziecka jest możliwe tylko po uwierzeniu przez osoby wychowujące w posiadanie mocy kształtowania osobowości wychowanka. Istotne znaczenie ma także praca nad sobą, nad własnym rozwojem, nad kształtowaniem własnej osobowości. Dążenie do bycia autorytetem obejmuje również wszechstronny rozwój intelektualny człowieka, przejawiający się w nieodpartej chęci poznania świata aby w konsekwencji móc zapoznać z tym światem wychowanka.

Rodzic powinien być przekonany o słuszności swych poczynań zwłaszcza w zakresie gdy chodzi o egzekwowanie dyscypliny, w przeciwnym razie dziecko szybko to odkryje. Jeżeli młody człowiek dostrzeże u rodziców niekonsekwencje w podejściu wychowawczym to może dojść do przekonania, że uporem potrafi zmienić wychowawcze wymagania.

Czynnikiem mającym wpływ na oddziaływanie wychowawcze jest przede wszystkim osobowość członków rodziny. Jest ona bardzo ważna dla pozyskania sobie dziecka, jak również w przedstawieniu mu wzorca osobowego.

Wśród wielu cech osobowości na czele pod względem znaczenia wychowawczego znajduje się cierpliwość, która pozwala dzieciom samym uczyć się danej rzeczy

¹⁹ „Współczesna psychologia jest świadoma faktu, jak bardzo niezbędne jest u dziecka poczucie bezpieczeństwa i potrzeba przewodnictwa kogoś o niekwestionowanym autorytecie – przede wszystkim w rodzinie, ale także w szkole. Brak zaspokojenia tej potrzeby powoduje u niego nerwice i uczucie zagrożenia”. J. Maritain, *Moralne i duchowe wartości w wychowaniu*, W: *Człowiek – wychowanie – kultura*, Red. F. Adamski, s. 134.

²⁰ M. Czapka, *Spoleczno-gospodarcze wyznaczniki poczucia bezpieczeństwa młodzieży*, W: *Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży – zagrożenia cywilizacyjne w aspektach: pedagogicznym, instytucjonalnym, i legislacyjnym* Materiały z konferencji naukowej, Katowice 6-7 listopada 2003 r.

mimo, iż zajmuje to nieraz mnóstwo czasu, a także pozwalaniu na podejmowanie przez dziecko decyzji oraz umożliwieniu mu pełnego wyrażania się.

Ogromnie ważną cechą dla dziecka jest wesołość i poczucie humoru, które wprowadza pogodny nastrój i łatwiejsze radzenie sobie z problemami. Wychowanek musi czuć się dobrze w danym środowisku, musi czuć się akceptowanym zarówno przez rodziców, jak i przez resztę rodziny.

Rodzice powinni być świadomi swych wychowawczych obowiązków wobec dziecka mając na uwadze rolę jaką spełnia dobry przykład²¹. Dziecko jest nieustannym obserwatorem. Przykładne postępowanie okazuje się o wiele bardziej skuteczne niż prawienie kazań, ciągłe pouczanie lub straszenie dziecka.

Aby zwiększyć moc oddziaływania wychowawczego, dobrego przykładu konieczne jest postępowanie w sposób entuzjastyczny, by dane zachowanie jawiło się dziecku jako miłe i pożądane. Ponadto oddziaływanie na dziecko musi uwzględniać poszanowanie jego godności i szacunku, uwzględnienie jego życzeń. Nie może dojść do stosowania fizycznej czy też psychicznej przemocy. Świat wartości ulega wówczas zburzeniu. Do głosu dochodzą negatywne wartości – antywartości, które określamy jako brak pozytywnego odniesienia przedmiotu aksjologicznego do prawdziwego dobra²².

Autorytet maleje z chwilą, gdy wychowawca nie potrafi w inny sposób niż swoją siłą o wiele większą od dziecka wymuszać określonego zachowania.

Sz szczególnie istotne znaczenia ma wzorcowe zachowanie w reakcjach emocjonalnych, gdy chodzi o okazywanie bogactwa uczuć, unikanie nerwowego niepokoju. Dziecko jest osobą szczególnie wrażliwą i potrzebuje zainteresowanie swoimi troskami.

Rolą osoby wychowującej jest pomóc dziecku by mogło dostrzec i nauczyć się ważnych w życiu wartości i umiejętności, które są konieczne do godziwego życia i do przeżywania codziennych radości i smutków.

Rodzic osiągnie autorytet, gdy w swoim postępowaniu będzie zawsze uczciwie mówił prawdę, bez względu na wiek dziecka i okoliczności. Wtedy gdy potrafi przyznać się do popełnionych przez siebie błędów, ponadto gdy potrafi dotrzymać powierzonej mu tajemnicy. W swych kontaktach z dzieckiem da mu odczuć swą szczerłość i autentyczność. Nie może także wypierać się popełnionych błędów wychowawczych, które zostały dostrzeżone przez wychowanka. Dziecko uświadamia sobie, że nie oczekuje się od niego idealnej doskonałości i nie jest ona warunkiem akceptacji i aprobaty.

²¹ „Wychowawca ma być przykładem w osobowym kontakcie z wychowankiem, wzorem, wzorcem, który można naśladować i któremu można z zaufaniem wierzyć. Właśnie „dobre przykłady”, wzory się naśladowuje”. J. Hompliewicz, dz. cyt., s. 174.

²² B. Żurakowski *Wartości i antywartości w wychowaniu*, W: *Edukacja wobec dylematów moralnych współczesności*, Red. F. Adamski Kraków 1999, s. 73.

Niezmiernie istotna jest stała postawa wobec wychowanka i konsekwencja przejawiająca się w nieuleganiu zmiennym nastrojom. Dziecko musi nie tylko wiedzieć, ale przede wszystkim czuć, musi być przekonane, że jego opiekun jest osobą odpowiedzialną, konsekwentną, uczciwą, kierującą się określonymi zasadami i normami²³. Rodzice wykorzystując swój autorytet wychowawczy mają za zadanie tak ukierunkować swoje dziecko do samowychowania, by móc stopniowo zejść ze sceny. Jest to szczyt, sukces jego wychowywania, gdyż wychowanek zaczyna się wychowywać sam – mówiąc obrazowo „zaczyna stać i chodzić na własnych nogach”. W swoim życiu zaczyna żyć prawdziwie wartościami, które poznał i zrozumiał oraz uznał za swoje. Zaczyna wcielać to, co poznał w swoje działanie.

Wartości to bardzo szczególny aspekt życia. Nie wystarczy wiedzieć, co jest dobre. Trzeba to jeszcze głęboko odczuwać. I trzeba mieć wolę życia według wartości .

Bibliografia

- Bukowski J., *Zarys filozofii spotkania*, Kraków 1987.
- Chlewiński Z., *Kryzys autorytetu*, „Ethos” 1997, nr 3
- Cichoń W., *Aksjologiczne ujęcie procesu wychowania*, W: *Człowiek, wychowanie, kultura*. Red. F. Adamski. Kraków 1993.
- Czapka M., *Spoleczno-gospodarcze wyznaczniki poczucia bezpieczeństwa młodzieży*, W: *Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży – zagrożenia cywilizacyjne w aspektach: pedagogicznym, instytucjonalnym i legislacyjnym*, Materiały z konferencji naukowej Katowice 6-7 listopada 2003 r.
- Granat W., F. Gryglewicz, M. Krąpiec, R. Łukaszyk, Z. Sułkowski, *Encyklopedia Katolicka*, t. I, Lublin 1973.
- Marcel G., *Homo Viator*, Warszawa 1965.
- Maritain J., *Moralne i duchowe wartości w wychowaniu*, w: *Człowiek – wychowanie – kultura*. Red. F. Adamski, Kraków 1993
- Michałowski S.C., *Spotkanie jako metoda bycia w pedagogice personalistycznej*, W: *Wychowanie na rozdrożu*. Red.: F. Adamski, Kraków 1999,

²³ „Polegamy na kimś, ponieważ wiemy, że jest on uczciwy i odpowiedzialny. Ta uczciwość i szlachetność, prawdość i wytrwałość, a więc posiadanie określonych zalet moralnych jest rozumiana jako niezbędny warunek możliwości realizacji wartości moralnych w czynach i postępowaniu”. W. Cichoń, *Aksjologiczne ujęcie procesu wychowania*, W: *Człowiek, wychowanie, kultura*, Red. F. Adamski Kraków 1993, s. 120.

- Nowa Encyklopedia Powszechna PWN*, t. II, Warszawa 1995.
- Stróżowski W., *Mała fenomenologia autorytetu*, „*Ethos*”, 1997, nr 1 (37).
- Szostek A., *Prawda i dialog: między relatywizmem a pluralizmem*, „*Ethos*” 1997, nr 2
- Śnieżyński M., *Pedagogika w katechezie*, Kraków 1998.
- Tarnowski J., *Człowiek – dialog – wychowanie*, „*Znak*”, 1991. nr 436 (9)
- Tischner J., *Fenomenologia spotkania*, „*Analekta Cracoviensia*”, t. X, Kraków 1978.
- Tischner J., *Bezdroża spotkania*, „*Analekta Cracoviensia*”, t. XII, Kraków 1980,
- Żurakowski B., *Wartości i antywartości w wychowaniu*, W: *Edukacja wobec dylematów moralnych współczesności*. Red. F. Adamski Kraków 1999.

Summary

During the process of passing down specific values the way of communication between child and parents is of great importance. Dialogue and authority are the main educational factors in a family.